

TUSSENEVALUATIE SPORTCONVENANT

HOE MOET HET VERDER MET HET
SPORTCONVENANT?

Deventer, 6 december 2004

COLOFON

Projectnummer: 40200/44496031

Auteurs: Arjen van Gijssel
Aiko de Raaf

B&A Groep bv
Leeuwenbrug 109
7411 TH Deventer

T (0570) 750620
F (0570) 750621

e-mail: info@beleidsrendement.nl
http: www.beleidsrendement.nl

© Copyright B&A Groep 2004.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

B&A is gevestigd in Den Haag, Deventer, Amsterdam en Rotterdam

6-1-2005 4:25

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 4

- 1.1 Het convenant 4
- 1.2 Vraagstelling 5
- 1.3 Leeswijzer 5

2 Conclusies en aanbevelingen 6

3 Evaluatieonderzoek 8

- 3.1 Het onderzoek 8
- 3.2 Wat zeggen accommodaties? 9
 - 3.2.1 Sportconvenant 9
 - 3.2.2 Ecomaat 12
 - 3.2.3 E&MP 13
 - 3.2.4 Informatievoorzienig 13
 - 3.2.5 Eventuele oplossingsrichtingen 13
- 3.3 Wat zeggen stuurgoepleden? 14
 - 3.3.1 Huidige situatie 16
 - 3.3.2 Voorwaarde voor voortzetting 17
 - 3.3.3 Toekomst 17

4 Analyse 22

- 4.1 Algemeen 23
- 4.2 Het ontbreken van 'carrot' en 'sticks' 24
 - 4.2.1 'Carrots' 24
 - 4.2.2 'Sticks' 25
- 4.3 Resumerend 25

Bijlage 27

- Lijst van geïnterviewde personen 27

1

INLEIDING

1.1 HET CONVENANT

Op 8 juni 2000 werd het convenant voor energie en milieu voor zwembaden, sporthallen en kunstijsbanen ondertekend (hierna genoemd: sportconvenant). Het heeft tot doel besparingen te realiseren op energie-, water-, afval- en chemicaliëngebruik. Tevens beoogt het een stijging te realiseren van duurzaam energieverbruik en duurzaam bouwen door zwembaden, sporthallen en kunstijsbanen in heel Nederland. Het is de bedoeling dat ten minste 80 procent van de sport-, en recreatieaccommodaties deelneemt aan het convenant.¹

Het sportconvenant werd ondertekend door:

- Het ministerie van Economische Zaken (EZ);
- Het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijk Ordening en Milieubeheer (VROM);
- Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS);
- Het Nederlands Olympisch Comité * Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF);
- Het Nederlands Instituut voor Lokale Sport & Recreatie (LC);
- De Vereniging Kunstijsbanen Nederland (VKN);
- De vereniging voor Recreatieondernemers Nederland (Recron).

De drie ministeries hebben de Nederlandse organisatie voor Energie en Milieu (Novem, het huidige SenterNovem) de opdracht gegeven om de uitvoering van het convenant te faciliteren.²

Vier jaar na de ondertekening - bevindt de uitvoering van het sportconvenant zich in een precaire situatie. Op dit moment blijkt slechts 25 procent van de totale doelgroep deel te nemen, oftewel 600 van de in totaal 2200 accommodaties. Dit aantal deelnemers is volgens de betrokken partijen onvoldoende, mede in het licht van de inspanningen die zijn gepleegd om de accommodaties aan het convenant te laten deelnemen. Daarnaast blijkt dat de mate van participatie van deelnemende accommodaties laag is. Van de 600 toegetreden organisaties heeft een tiental het voor iedere deelnemer verplichte Energie & Milieu Plan (E&MP) ingediend, terwijl slechts 25% meedoet aan de jaarlijkse monitoring. Dit ondanks de inzet van het instrumentarium die de monitoring dient te faciliteren. Al met al doet dus slechts

¹ Meedoen telt! Informatiebrochure bedoeld voor de beheerders, managers en eigenaren van een recreatiebedrijf zoals een zwembad een sporthal of een kunstijsbaan. Novem. Oktober. 2002. Utrecht. Idem, pagina 5.

² Idem. pagina 3

6% van de doelgroep mee op een wijze zoals oorspronkelijk in het convenant was voorzien.

1.2 VRAAGSTELLING

Op basis van het voorgaande is de gestelde vraag helder: “**hoe moet het verder met het sportconvenant?**” Ter beantwoording van deze vraag hebben wij een snelle, betrouwbare evaluatie verricht die de drijfveren bij accommodaties voor deelname aan het convenant inzichtelijk moet maken.

Het gaat bij dit onderzoek primair om de drijfveren van accommodaties, maar daarnaast ook om zaken als de procesorganisatie en de specifieke inzet van het instrumentarium. De stuurgroep van het convenant heeft hier al een aantal keer over gesproken. Voorstellen variëren van het organiseren van regionale informatiebijeenkomsten tot één op één adviesbezoeken aan accommodaties. Maar er zijn ook andere voorstellen en tussenvarianten mogelijk. Daarnaast dienen dergelijke voorstellen van een financiële onderbouwing te zijn voorzien.

Voordat adviezen over de toekomst van het convenant worden gegeven, dienen vooral de toetredende accommodaties aan het woord komen. Wat zijn nu de factoren die bepalen hoe accommodaties tot milieu en energiebesparend gedrag komen? En belangrijker: wat belemmert hen om actief aan het convenant deel te nemen? Waarom is de non respons zo hoog? Antwoorden die uiteindelijk alleen bij de accommodaties zelf verkregen kunnen worden.

Daarnaast komen ook de verschillende stuurgroepleden aan het woord: de drie ministeries; de vier brancheorganisaties en SenterNovem. Wat zien zij nu zelf als mogelijke belemmeringen van de realisatie van het convenant? Wat belemmert de brancheorganisaties om actief accommodaties te werven voor deelname aan het convenant? En in welke politiek bestuurlijke context wordt door al deze partijen geopereerd? Hoe zien de stuurgroepleden eigenlijk zelf de toekomst van het convenant?

1.3 LEESWIJZER

Het evaluatieverslag is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk twee bevat de conclusies en aanbevelingen. Hoofdstuk drie bevat het evaluatieonderzoek waarin eerst de invalshoek van de accommodaties en vervolgens de politiek-bestuurlijke context worden behandeld. De bronnen daarvoor zijn onze documentanalyse en de gevoerde interviews met een aselechte steekproef van aan het convenant deelnemende accommodaties en de stuurgroepleden. Hoofdstuk vier bevat een analyse op enkele door ons gekozen hoofdthema's.

2

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

CONCLUSIE

Gezien het gebrek aan 'carrots' en 'sticks', toegevoegde waarde, financiële middelen en draagvlak van het convenant lijkt het ons het verstandigst om met het convenant te stoppen.

TOELICHTING

Het is duidelijk dat het convenant voor een belangrijke keuze staat: Aan de ene kant de optie om het sportconvenant in een verbeterde versie te laten doorgaan. Dit vereist een drastische aanpassing van het convenant en diens instrumentarium, daarover lijkt iedereen het eens te zijn.

Over de voorwaarde voor een eventuele voorzetting lijken de meeste het ook wel in min of mindere mate het eens te zijn: meer duidelijkheid, meer 'carrots' en 'sticks', meer draagvlak, meer toegevoegde waarde, meer financiële middelen, meer deelnemende accommodaties en ander instrumentarium.

Aan de andere kant is er de optie om het convenant stop te zetten. Helder is dat het convenant in zijn huidige vorm niet oplevert wat het zou moeten opleveren. Vele veranderingsvoorstellen van het convenant zijn de afgelopen jaren reeds de revue gepasseerd. Geen van de suggesties lijken echt in staat om financieel verantwoorde, qua rendement zekere en voldoende gedragen oplossingen te bewerkstelligen. Accommodaties kunnen gezien hun smalle basis van opereren nauwelijks voldoen aan de vele verplichtingen (milieukeur, keurmerk veilig en schoon, etc). Het ligt ook niet aan de hoeveelheid gepresenteerde oplossingen, maar aan deze uitgangsvoorwaarde voor het goed behoorlijk kunnen uitvoeren van het convenant.

Bijna aan alle van de geformuleerde voorwaarden blijkt een groot gebrek te zijn:

- **Gebrek aan 'carrots' en 'sticks'**. Het belangrijkste verleidingsinstrument, het hebben van vergelijkingsmateriaal verkregen uit monitoring, laat te lang op zich wachten om nog enige kracht te bezitten en de ideeën voor kostenbesparingen hadden de accommodatie ook zonder het convenant wel bemachtigd. Deelname aan het convenant is geheel vrijwillig, zodat actieve deelname niet kan worden afgedwongen.
- **Gebrek aan draagvlak**. Geen van de gesuggereerde oplossingen lijken in de praktijk over voldoende draagvlak of de benodigde financiële middelen te beschikken. Vrijwel alle stuurgroepen, maar ook veel accommodaties geven

aan dat stopzetting van het convenant voor de eigen organisatie uiteindelijk geen probleem vormt.

- ***Gebrek aan financiële middelen.*** Het ziet er niet naar uit dat er tot een werkelijke verandering van instrumentarium van het convenant kan worden gekomen, omdat dit eenvoudig niet binnen de bestaande budgetten valt. Bovendien geldt dat het budget vanaf 2006 belangrijk vermindert. De veel besproken één op één benadering is duurder dan de huidige beschikbare financiële middelen.
- ***Gebrek aan toegevoegde waarde*** van het convenant. De accommodaties zijn ook zonder het convenant op zoek naar milieu en energiebesparende maatregelen, omdat deze maatregelen in de praktijk voor een accommodatie een kostenbesparing met zich mee kan brengen en de accommodaties zich toch al moeten houden aan wet en regelgeving op het gebied van het milieu.

Bij dit alles kan men zich afvragen of de kosten van het sportconvenant nog tegen de baten opwegen. Wij denken dat dit niet het geval is.

3

EVALUATIEONDERZOEK

Dit hoofdstuk bevat het evaluatieonderzoek waarin achtereenvolgens eerst wordt ingegaan op de accommodaties en het convenant. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de posities en meningen van de leden van de stuurgroep. De bronnen daarvoor zijn onze documentanalyse en de gevoerde interviews. De zeventien respondenten voor de interviews met accommodaties zijn door middel van een aselechte steekproef gekozen. Het onderzoek is voornamelijk gericht op de personen die werkelijk uitvoering aan het convenant dienen te geven. Daarnaast zijn alle acht stuurgroepleden geïnterviewd, omdat het uiteindelijk gaat om de vraag hoe het met het convenant verder moet.

3.1

HET ONDERZOEK

Het onderzoek maakt gebruik van een aantal criteria voor het selecteren van accommodaties. De criteria waren:

- Representativiteit van de onderscheiden achterbannen van LC, Recron, VKN of niet aangesloten accommodaties;
- Actieve of niet-actieve deelname aan het convenant.

Het betreft hier een aselechte steekproef van zeventien interviews. Er is gesproken met: één VKN accommodatie gesproken, twee niet bij een brancheorganisatie aangesloten accommodaties, zeven Recron-leden en zeven LC-leden.

Van de zeventien respondenten van kunstijsbaan-, sporthal- of zwembadaccommodaties kunnen vier respondenten als actief worden bestempeld. Dit hield in dat zij dan een E&MP hebben opgesteld en /of meedoen aan monitoring. De overige accommodaties zijn niet actief.

ALGEMENE OBSERVATIES

Al vroeg in het onderzoek werd een aantal zaken duidelijk:

- Het onderscheid tussen accommodaties naar verschillende brancheorganisaties voor deelname aan het convenant en de mate van actieve houding lijkt niet echt interessante verschillen op te leveren. Belangrijker lijkt het of een overkoepelde organisatie - zoals een gemeente, Sportfondsen Nederland of Optisport - deelname aan het convenant afdwingt.
- Opvallend is ook dat een viertal van de benaderde accommodaties in eerste instantie het niet nodig vond om een gesprek over het sportconvenant te voeren. Deze personen zijn vervolgens nog een keer opgebeld om alsnog een interview met ze af te nemen. Ook hun antwoorden zijn in dit onderzoek verwerkt. Als redenen voor het niet willen deelnemen aan de evaluatie waren: uitgeschreven willen worden, cijfers nog niet compleet, faillissement en een verbouwing op komst.

- De focus van het convenant ligt voor de accommodaties sterk op energiebesparing en niet op de overige milieudoelen van het convenant, zoals het terugbrengen van afval, chemicaliën en het vergroten van duurzaam bouwen. Ook bij navraag reageren accommodaties dat zij zelf energie als het belangrijkste onderdeel beschouwen. De overige doelen zien zij veelal als onderdelen waarop weinig besparingsmogelijkheden te behalen zijn.

3.2 WAT ZEGGEN ACCOMMODATIES?

Tijdens de interviews stonden vijf zaken centraal. Ten eerste het sportconvenant en de motivatie om hieraan (niet) deel te nemen. Ten tweede het gebruik van de Ecomaat. Ten derde het opstellen van een Energie en Milieu Plan (E&MP), ten vierde het monitoren en tot slot de informatievoorziening. Aan de hand van deze punten zullen de beweegredenen voor deelname aan het convenant van de deelnemende accommodaties duidelijker worden.

3.2.1 SPORTCONVENANT

Uit ons onderzoek blijkt dat er grofweg vier categorieën accommodaties zijn die ieder vanuit een eigen motivatie deelnemen aan het sportconvenant:

- I. **De moreel maatschappelijk verantwoorde categorie** van deelnemende accommodaties: deze categorie doet mee vanuit de gedachte dat het convenant voornamelijk bestaat uit een intentieverklaring om beter met het milieu en energie om te gaan. "Wij willen energie besparen en daarmee het milieu besparen." Pas na doorvragen noemen deze respondenten de Ecomaat en een E&MP als concrete invulling van het convenant. Deze groep komt onder alle branchegroepen voor.
- II. **De kostenbesparing categorie** van deelnemende accommodaties: de categorie doet alleen mee, omdat het een kostenbesparing voor de accommodatie kan opleveren. Voor deze accommodaties lijkt het convenant te bestaan uit de Ecomaat of uit een E&MP. Hierin lijkt verschil te worden gemaakt. Voor de ene groep accommodaties is deelname aan het convenant door middel van het gebruiken en invullen van de Ecomaat al een hele opgave. Tijdens het interview is door ons uitgelegd wat een E&MP nu omvat. Voor de andere groep accommodaties lijkt het erop dat zij niet van plan zijn de Ecomaat in te vullen, omdat dat hen te veel werk bezorgt. Opvallend is dat dit vaak de accommodaties betreft die aangeven gemakkelijk over alle benodigde gegevens voor de Ecomaat te beschikken, omdat zij al jaren hun energiehuishouding monitoren. Wel stellen een aantal monitorende accommodaties een E&MP op en geven op deze manier invulling aan het convenant. Nu zou het E&MP het resultaat moeten zijn van alle in Ecomaat ingevoerde gegevens, maar zo wordt het door enkele van de bezochte accommodaties niet gezien.

III. De 'omdat het verlangd werd' categorie van deelnemende accommodaties.

Deze categorie accommodaties doen mee aan het convenant, omdat dit wordt verlangd door de overkoepelende organisatie waarvan de individuele accommodatie deel uitmaakt. Het gaat hier om LC- en Recron-leden. Denk hierbij aan overkoepelende organisaties als de gemeente (die vaak meerdere accommodaties in zijn beheer heeft), Optisport (met dertig accommodaties) en Sportfondsen Nederland (met meer dan 100 accommodaties).

IV. Naast de hierboven beschreven categorieën bestaat er ook een categorie accommodaties die in alle of twee van de drie eerder genoemde categorieën kunnen worden ondergebracht.

De meeste door ons bevroegde accommodaties vallen in categorie II (de kostenbesparing categorie) of III (De 'omdat het verlangd werd' categorie). Iets meer dan de helft van de respondenten neemt deel aan het convenant, omdat deelname tot kostenbesparingen voor de accommodatie zou moeten leiden. Daarnaast neemt net iets minder dan de helft van de respondenten deel aan het convenant, omdat dit van hen wordt verlangd. Bijna alle accommodaties geven aan het milieu en energiebesparing belangrijk te vinden, maar dit heeft zeker geen hogere prioriteit dan kostenbesparing of verlangde deelname. Eén van de respondenten vond deelname zelf niet echt nodig, maar is gaan deelnemen aan het convenant om aantrekkelijker over te komen bij een potentiële koper die deelname aan het convenant wel hoog heeft staan. | 10

Over het algemeen heeft een vertegenwoordiger van een overkoepelende organisatie, zoals een gemeentefunctionaris het convenant ondertekend. In een klein aantal gevallen had de accommodatiemanager zelf het convenant ondertekend. De feitelijke uitvoering wordt door de accommodatiemanager gedelegeerd naar een technisch medewerker, zoals bijvoorbeeld een machinist. Dit vindt vaak plaats met weinig succes, vanwege het feit dat een technisch medewerker vaak niet voldoende competent is of de tijd heeft om aan de behoeften van het convenant te kunnen beantwoorden.

KOSTEN EN BATEN CONVENANT

Tot nu toe kost het convenant voor de accommodaties alleen maar manuren. Financiële middelen worden er tot nu toe door de accommodaties niet aan besteed. Tot op heden wordt de bedrijfsvoering slechts tot op zekere hoogte beïnvloed door deelname aan het convenant: accommodaties zeggen iets bewuster met energie om te gaan. De meeste accommodaties geven aan dat idealiter van het convenant wordt verwacht dat deze in de toekomst vergelijkingsmateriaal en nuttige tips voor de bedrijfsvoering van de accommodatie kan opleveren, maar tot nu toe is dit niet gebeurd en of dit gaat gebeuren wordt door veel accommodaties inmiddels betwijfeld. Alle accommodaties geven aan dat zij zonder deelname aan het convenant zelf ook wel op zoek gaan naar energie- en kostenbesparende maatregelen. Het convenant heeft tot op heden voor de accommodaties niets

opgeleverd, waardoor vrijwel alle accommodaties aangeven het niet erg te vinden als het convenant wordt stopgezet.

3.2.2 ECOMAAT

De Ecomaat wordt door veel accommodatiemanagers als moeilijk, ingewikkeld en tijdrovend ervaren. Vaak zijn degene die wel met de Ecomaat overweg kunnen de personen die in het dagelijks leven ook al met een computer kunnen omgaan. In een bepaald geval besteedt een manager het invoeren niet eens meer uit, maar vraagt de benodigde gegevens aan zijn technische werknemers en dan voert hij deze gegevens zelf in. Enkele accommodaties vinden dat de Ecomaat overdreven, onnodige en moeilijk te vinden gegevens nodig heeft. Met name wordt de noodzaak van historische gegevens betwijfeld. Alle geïnterviewde sporthalmanagers merken op dat de Ecomaat erg op zwembaden lijkt te zijn ingericht. Dit blijkt voor deze managers uit het feit dat de voor sporthallen belangrijke in te voeren gegevens in het programma vlak na grote voor zwembaden relevante invoervelden zijn ondergebracht. De gemeentelijke accommodaties klagen er vaak over dat zij verbruikscijfers bij verschillende gemeentelijke afdelingen zouden moeten opvragen.

REGIO/COACHINGSDAGEN

De regio en coachingsdagen worden over het algemeen met gemengde gevoelens ontvangen. Enkele gemeentelijke locatiemanagers bleken de uitnodiging niet te hebben ontvangen, omdat deze naar de gemeente werd gestuurd. De uitnodiging wees mensen op het meebrengen van een laptop, wat voor veel mensen niet mogelijk is. Veel deelnemers werken vrijwel niet met een computer, laat staan met een laptop. Dit geldt voornamelijk voor de deelnemende technuten. De meeste personen hebben na een regiodag het gevoel de Ecomaat te beheersen, maar dit gevoel en het gevoel voor urgentie bleken na enkele dagen snel te verminderen.

Ook bleek voor sommige accommodaties - voornamelijk bij gemeentelijke accommodaties - de software niet te draaien op de in de accommodaties gebruikte hardware. Hierdoor duurt het lang voordat de Ecomaat voor deze accommodaties werkelijk operationeel is.

MONITOREN

De meeste accommodaties geven aan sinds jaar en dag de energiehuishouding van hun accommodatie zelf te monitoren. Op deze kerngegevens sturen zij de dagelijkse bedrijfsvoering van de accommodatie. Vaak worden deze data in de overkoepelde organisaties waarin zij participeren onderling vergeleken. Dit geldt dus met name voor de RECRON-leden. Dit maakt dat een flink deel van de benodigde gegevens voor de Ecomaat eenvoudig voor de accommodatiemanager te vinden is. Echter, een klein deel van de gegevens blijkt ook voor deze accommodaties moeilijk te vinden, hetgeen tot vertraging van de invoering van de gegevens in de Ecomaat leidt. Daarnaast bestaat er een kleine groep accommodaties waarvan de accommodatiemanager net naar een goed softwareprogramma voor het monitoren van de energiehuishouding van de

accommodatie aan het zoeken was. Voor deze kleine groep kwam de Ecomaat precies op het juiste moment.

3.2.3 E&MP

Het E&MP is voor de meeste accommodaties een plan van aanpak met betrekking tot het verminderen van energieverbruik en milieubesparing in de toekomst. Als eerste reden voor het nog niet hebben van een E&MP werd vaak aangegeven dat de accommodatie nog niet eens volledig de Ecomaat heeft in gevuld en dus nog niet aan een E&MP toe is, omdat een E&MP met behulp van de in Ecomaat ingevoerde gegevens dient te worden opgesteld. Daarnaast werd ook vaak als reden gegeven dat voor de accommodatie de technische 'knowhow' ontbreekt om een goed E&MP op te kunnen stellen. Ook kost het opstellen van een E&MP veel tijd en is het niet op voorhand duidelijk wat een E&MP oplevert. De laatst genoemde belemmering lijkt de belangrijkste voorwaarde voor de accommodaties. Mochten deze drie belemmeringen (tijd, 'knowhow' en opbrengst) worden opgeheven, dan leken de bezochte accommodaties wel bereid tot deelname aan dit deel van het convenant over te gaan. Veel accommodaties geven ook aan dat een E&MP voor hen geen zin heeft en wel om verschillende redenen. Men wacht op een verbouwing of een mogelijke sluiting, vaak met nog onzekere datum of men heeft net een verbouwing achter de rug en is druk bezig met fijnregeling en oplossen van kinderziekten. Vaak heeft de locatiemanager zelf geen bevoegdheid over de te nemen energiemaatregelen.

3.2.4 INFORMATIEVOORZIENIG

Met informatievoorzienig werden alle mogelijke manieren bedoeld waarop SenterNovem en de brancheorganisaties de accommodaties met informatie over deelname en de werking van het convenant hebben benaderd. De respondenten reageerden op drie verschillende manieren op de vraag of zij tevreden waren over de mate van informatievoorzienig:

- Enkele accommodaties omschreven de informatievoorzienig als voldoende;
- Andere gaven aan dat zij de gigantische hoeveelheid aan dagelijkse soortgelijke informatie op een grote stapel leggen en deze eens in de zoveel tijd weggooien.
- Veruit de meeste accommodaties gaven aan de informatievoorzienig over het convenant zeer summier te vinden.

3.2.5 EVENTUELE OPLOSSINGSRICHTINGEN

Rijp en groen door elkaar werden de volgende suggesties gedaan:

- **De één op één benadering.** Dit houdt in dat elke accommodatie apart voor deelname aan het convenant wordt benaderd en begeleid. De optie werd spontaan door enkele accommodatiemanagers geïntroduceerd, maar de werkelijke benaming van de optie is door ons gedaan. De optie lijkt zeer op de

één op één benadering, zoals deze door enkele leden van de stuurgroep wordt voorgestaan.

- **Alleen een database** met tips over mogelijkheden om te komen tot milieubesparingen met direct daaraan gekoppeld tips betreffende mogelijke subsidies voor het realiseren van deze besparingen.
- **Workshops organiseren.** Rond de resultaten van het monitoringsrapport zouden workshops kunnen worden georganiseerd, met verdiepingen op specifieke (actuele) thema's.
- **Een intranet verbinding** met inlog en password en helpdesk ter vervanging van het vaak als moeilijke ervaren en soms niet draaibare Ecomaat.
- **Ecomaat slimmer maken.** Ecomaat aanvullen met tips in de vorm van pop ups en Ecomaat meer zelf besparingsmogelijkheden laten doorrekenen. Daarnaast zou Ecomaat meteen kunnen aangeven waar de mogelijke benodigdheden te bestellen zijn en welk bedrijf met milieukeurmerk dat voor de accommodatie kan installeren.
- **Meer aandacht voor de beslissers.** In het verwerven van de accommodaties dient meer aandacht aan de (vaak gemeentelijke) beslissers te worden gegeven. Vaak hebben de locatiemanagers niet het mandaat om over deelname aan het convenant te beslissen en zien zij deelname aan het convenant als extra werk. Vaak bevinden de werkelijke beslissers zich op gemeentelijk niveau of bij overkoepelende organisaties.
- **Focus op de grote investeringen.** Als een accommodatie een grote investering doet kan vaak een grote milieubesparing ineens worden gerealiseerd.
- **Het E&MP als overtuigingsinstrument.** Meer aandacht dient gegeven te worden aan het E&MP en de daarin voor te stellen voornemens voor investeringen. Een accommodatie kan het E&MP gebruiken om de gemeenten, die vaak eigenaar van de accommodatie zijn, van de noodzaak te doordringen om bepaalde investeringen te doen.

3.3 WAT ZEGGEN STUURGOEPLEDEN?

In eerste instantie richtte het onderzoek zich op de accommodaties en hun beweegredenen voor deelname aan het convenant. Een aantal leden van de stuurgroep gaf in een vroegtijdig stadium van het onderzoek aan dat de slechte situatie van het convenant ook te wijten valt aan de onduidelijke positie van de stuurgroep.

Grofweg werden vier vragen aan de leden van de stuurgroep gesteld:

- Hoe beschrijft u de huidige situatie van het convenant?
- Welke voorwaarde stelt u aan voortzetting van het convenant?

- Hoe zou u reageren op stopzetting van het convenant?
- Hoe ziet u de toekomst van het convenant?

3.3.1 HUIDIGE SITUATIE

De leden van de stuurgroep beschrijven de huidige situatie van het convenant als: 'beroerd', 'niemand doet meer wat', 'erg stil', 'een impasse', 'onhelder' en 'onduidelijk'. Alle leden geven aan dat op de huidige voet niet verder kan worden gegaan. Er moet wat veranderen.

Daarnaast geven alle leden van de stuurgroep aan dat er op een aantal punten veel onduidelijkheden bestaan die een goed functioneren van de stuurgroep in de weg lijken te staan. Zo bestaat er onduidelijkheid over:

- **De status van de stuurgroep.** Is de stuurgroep een adviesorgaan die mag meedenken over de uitvoering van het convenant? Of dient de stuurgroep - in de letterlijke zin van het woord stuurgroep - de uitvoering van het convenant aan te sturen? Tevens wordt aangegeven dat de onderlinge relaties en individuele mandaten van leden van de stuurgroep niet altijd even transparant zijn.
- **De financiële middelen.** Veel onduidelijkheid blijkt te bestaan over de financiële situatie van het sportconvenant. Niemand lijkt echt te kunnen vertellen hoeveel geld nu met het sportconvenant is gemoeid. SenterNovem ontvangt van het ministerie van EZ een totaalbedrag voor de uitvoering van een dertigtal Meer Jaren Afspraken (MJA's) en convenanten. Hierdoor is het ons niet bekend hoeveel van het totale bedrag naar de uitvoering van het sportconvenant gaat. Iedere deelnemer lijkt afzonderlijk wel te weten hoeveel tijd en geld hij aan het convenant besteedt, maar voor de stuurgroep is dit niet helder. Schattingen bedragen tussen de 200.000 euro en 300.000 euro. Daarnaast wordt de brancheorganisatie LC voor jaarlijks 125.000 euro door het ministerie van VWS voor de uitvoering aan het convenant ondersteund. Dit bedrag is nog tot en met 2005 beschikbaar en daarna niet meer. Tenslotte betaalt VROM jaarlijks 70.000 euro aan het ministerie van EZ voor de uitvoering van het convenant. Het totale budget bedraagt daarmee ongeveer 325.000 euro.
- **De gegevens van de deelnemende accommodaties.** De gegevens betreffende de deelnemende accommodaties blijken niet echt zuiver. De leden van de stuurgroep lijken geen exact beeld over de achterban van deelnemende accommodaties aan het convenant te hebben. Hierdoor kan geen antwoord worden gegeven op de vraag of op dit moment, met 600 deelnemers (25% van de doelgroep) reeds 80% van het totale energieverbruik van het totaal van potentiële accommodaties aan het convenant meedoet. Wel wordt door SenterNovem ingeschat dat dit niet het geval is.
- **De opdrachtformulering van deze evaluatie.** Voor sommige leden van de stuurgroep was het initieel onduidelijk op welke manier, door wie en op welke voorwaarden het sportconvenant zou worden geëvalueerd.

3.3.2 VOORWAARDE VOOR VOORTZETTING

Op de vraag aan de leden van de stuurgroep hoe nu met het convenant verder moet worden gegaan, werden de volgende voorwaarden voor voortzetting geformuleerd:

- **Financiële middelen.** De toekomst van het convenant is financieel erg onzeker. Tot 2005 zijn er nog middelen op het huidige niveau beschikbaar om uitvoering aan het convenant te geven. Naast nieuwe financiële middelen om instrumentarium aan te passen, pleiten sommige leden van de stuurgroep ook voor een herverdeling van de huidige beschikbare middelen voor de uitvoering van het convenant. De meningen lopen uiteen of de aanpassing zuiver door herschikking van middelen kan plaatsvinden. Duidelijk is echter wel dat eventuele oplossingen binnen het bestaande budget moeten plaatsvinden. De ministeries lijken niet bereid méér in het convenant te investeren.
- **Meer duidelijkheid.** Meer duidelijkheid betreffende de status van de stuurgroep en de inzet van de huidige beschikbare financiële middelen is noodzakelijk. Betere gegevens zijn nodig als de stuurgroep haar werk in de toekomst met goed gevolg wil kunnen uitvoeren. De meningen zijn verdeeld over de vraag of de stuurgroep over het budget mag beschikken. Op dit moment is dat niet het geval.
- **Breder draagvlak.** Daarnaast is een breed draagvlak voor de oplossingsrichting nodig. Onderlinge eensgezindheid tussen de leden van de stuurgroep, maar ook meerdere deelnemende accommodaties aan het convenant is volgens ons lastig, zij het niet onmogelijk.
- **Andere inzet instrumentarium.** Een andere invulling van het convenant is gewenst door andere inzet van of nieuw te ontwikkelen instrumentarium. Iedereen is het op zich eens over het feit dat een intensieve één op één benadering van accommodaties leidt tot een grotere participatie. Maar de kosteninschatting van deze optie, de verhouding tot de baten en de scope van de benadering (richten op deelnemende accommodaties of op werving van nieuwe accommodaties) lopen uiteen.
- **Politieke aandacht voor het milieu.** Ook wordt opgemerkt dat het politieke klimaat voor het milieu van overheidswege (nationaal en lokaal) de laatste jaren aan het afnemen is. Accommodaties laten zich hierdoor sterk beïnvloeden.

3.3.3 TOEKOMST

Alle leden van de stuurgroep zijn het over één zaak duidelijk eens: zoals het nu gaat, kan het niet verder gaan. Vervolgens heeft elk lid van de stuurgroep wel een mogelijke oplossing bedacht, die elkaar soms (gedeeltelijk) overlappen. Alle oplossingen die door de leden van de stuurgroep worden gegeven hebben betrekking op het instrumentarium en de manier van werving van deelnemers aan het convenant. De stuurgroep is gedreven en heeft de wil er iets van te maken,

maar door de heterogeniteit van de doelgroep en andere factoren waar de stuurgroep geen vat op heeft, lukt het niet. De intentie om er iets van te maken is er nog steeds.

EVENTUELE OPLOSSINGEN:

- **Verleg de aandacht naar de gemeenten, betrek ze bij of in het convenant.** Gemeenten hebben vaak meerdere accommodaties in beheer. Hierdoor kunnen in de werving voor deelname aan het convenant grotere stappen worden genomen. Daarnaast kan een overtuigde gemeente deelname aan het convenant afdwingen door het verplicht te stellen voor de accommodaties. De gemeente heeft belang bij de uitvoering van het convenant doordat hierdoor een kostenbesparing op de accommodatie voor de gemeente kan worden gerealiseerd. Daarnaast gaat de gemeente ook vaak over de te maken investeringen als gevolg van de vele adviezen over energiebesparende maatregelen van een accommodatie. Ten slotte is de gemeente handhaver in de zin van de wet Milieubeheer.

NADELEN

- Niet alle accommodaties vallen onder het beheer van een gemeente.
- Het verleggen van de aandacht naar de gemeenten vereist een gerichte actie van alle stuurgroepleden. De suggestie is niet nieuw en lijkt op het niveau van aanspreken op handhaving een zaak van lange adem. Een snelle uitgifte van de circulaire "*Verruimde reikwijdte wet milieubeheer*" is in ieder geval noodzakelijk.
- Het lijkt meer op een optie die in combinatie met andere activerende opties dient plaats te vinden.

18

GESCHATTE KOSTEN:

De mogelijke oplossing betekent het doorgaan met het uitvoeren van het convenant in zijn huidige vorm aangevuld met een verlegging van de acquisitieaandacht.

- **Meldingsplicht en advisering bij grote investeringen.** Als het zo is dat tijdens grote investeringen de grootste milieu en energie besparende maatregelen zijn te realiseren, dan is het verstandig om juist op dat moment een accommodatie van gratis advies te voorzien. Door een meting vooraf en een meting na de gepleegde investering zou de werkelijke besparing kunnen worden gemeten. Stel dat een accommodatie eens in de tien jaar een grote investering doet. Dan gaat het over 220 accommodaties per jaar die advies moet worden gegeven. Ervan uitgaande dat er in totaal 2200 sportaccommodaties in Nederland zijn.

NADELEN

- Accommodaties geven aan niet alleen uit de grote (vervangings)investeringen grote milieu- en energiebesparingen te realiseren, maar eveneens uit de dagelijkse bedrijfsvoering van een accommodatie. Overigens zijn accommodaties vaak niet in staat om hierin een grove procentuele schatting te maken.

- Bij grote investeringen, zoals verbouwingen, dienen de accommodaties vaak advies te vragen aan de plaatselijke gemeentelijke milieudienst. Deze toetst vervolgens de bouwplannen op mogelijke te realiseren milieu en energiebesparingen. Op het moment van investeren zouden accommodaties met betrekking tot de mogelijke milieu- en energiebesparingen daarmee al voldoende op de hoogte zijn, waardoor deze oplossing dus overbodig is.
- Op het moment dat een accommodatie een grote investering pleegt, houdt de accommodatie toch wel rekening met eventuele milieu en energiebesparingen, omdat een mogelijke energiebesparing ook een mogelijke kostenbesparing voor de accommodatie oplevert.

GESCHATTE KOSTEN

Stel 220 accommodaties per jaar en dat het meten en het geven van een gedegen advies ongeveer 15 uur per advies kost. Dan komt het op jaarbasis voor 220 accommodaties neer op 220 x 15 uur advies is 3300 aantal adviesuren. Stel een adviseur kost met korting €800,- per dag. Het totale bedrag van alleen de kosten van een adviseur die 220 accommodaties per jaar van advies dient bij een grote investering komt dan €330.000,- per jaar te liggen. Dit bedrag lijkt boven het huidige budget voor het convenant te liggen. Herschikking binnen het huidige budget betekent dat bijvoorbeeld de monitoring en ondersteuning door Senternovem of de fte bij LC in het gedrang komen.

- **De één op één benadering.** Het huidige convenant is aanbodgericht, terwijl het convenant vraaggericht zou moeten zijn. Hiermee wordt bedoeld dat de accommodatie deelname wordt aangeboden in plaats van dat de accommodaties daar zelf om zouden vragen. De één op één benadering bestaat uit een andere benadering van de **huidige** deelnemers, gericht op het hen actiever aan het convenant te laten deelnemen. Elke accommodatie dient door een expert /adviseur, bij voorkeur uit LC of RECRON kring, te worden bezocht die daar komt om de werking van het convenant, de Ecomaat en een E&MP uit te leggen. Een aantal leden van de stuurgroep claimt goede ervaringen met deze benadering te hebben. Op dit moment ligt er een voorstel van de beide brancheorganisaties LC en Recron voor een nadere invulling van deze benadering bij de stuurgroep.

19

NADELEN:

- Naast een E&MP opstelling moet volgens ons ook de monitoring intensief één op één begeleid worden. In dat opzicht is geen sprake van een eenmalige investering, zoals wordt verondersteld, maar één die gedurende vijf jaar zou moeten worden voortgezet.
- Onvoldoende zekere opbrengsten. De ervaringen met intensieve één op één benadering zijn wisselend. Ze zijn niet van dien aard dat met zekerheid verwacht mag worden dat de actieve participatie meer toeneemt dan nu het geval is.
- Het streven naar 80% deelname wordt los gelaten. Voor een dergelijke convenantwijziging bestaat bij de ministeries en één brancheorganisatie geen steun.

- De aanname dat met de huidige 600 convenantdeelnemers het grootste gedeelte van het energieverbruik is gemoeid valt onvoldoende hard te maken. Dat is voor enkele stuurgroepleden reden om geen steun aan de optie te verlenen.

GESCHATTE KOSTEN:

Stel de 600 huidige deelnemende accommodaties centraal en laat hen bezoeken door een expert /adviseur. Bij voorkeur een persoon met enige ervaring. Stel de adviseur heeft twee afspraken per dag. Dan kost het een adviseur ongeveer 300 werkdagen om alle al deelnemende accommodaties één keer te hebben bezocht. 300 dagen à 8 uur per dag maakt 2400 advies uren in het totaal. Stel de mogelijke advieskosten per uur van ongeveer €150,-. Dan komt het totaal bedrag voor het laten bezoeken van een adviseur van alle accommodaties neer op €360.000,-. Deze oplossing kost € 360.000,- per jaar en dan zijn alle 600 accommodaties een keer bezocht en is bijvoorbeeld nog geen update van Ecomaat gemaakt en verstuurd. Stel dat dit bedrag gedurende vijf jaar dient te worden voorgezet dan bedragen de totale kosten ongeveer 1.8 miljoen euro. Het huidig budget zou volledig aan deze optie moeten worden besteed. Andere bestedingen worden hierbij verdrongen.

- **Het bevoegd gezag attenderen op het bestaan van het sportconvenant.** Het bevoegd gezag in het kader van de Wet Milieubeheer attenderen op het bestaan van het sportconvenant en hen te vragen daar in hun vergunningverstrekking aandacht aan te besteden. Voorbeeld, een accommodatie die actief deelneemt aan het convenant is een accommodatie die op die manier beter invulling geeft aan de bestaande milieueisen en voldoet hierdoor beter aan de eisen voor een milieuvergunning. Het creëren van druk op accommodaties doordat het bevoegd gezag informeert naar deelname aan het convenant kan een extra steun in de rug zijn voor een accommodatie om mee te doen aan het convenant. Hierdoor wordt dan bekend dat meedoen aan het convenant voor de accommodaties ook een goede zaak is als het gaat om de benodigde milieuvergunning.

21

NADELEN:

- Brengt boven op de huidige inspanningen een extra inspanning met zich mee, maar het is de vraag of het bevoegd gezag werkelijk bereid is ondersteuning te geven.
- Voor het convenant dringt de tijd en het is maar de vraag of deze optie op korte termijn is te realiseren. Misschien door een snelle uitgifte van de circulaire "Verruimde reikwijdte wet milieubeheer".
- Het lijkt meer op een optie die in combinatie met andere activerende opties dient plaats te vinden.

GESCHATTE KOSTEN:

Een gecoördineerde actie om gemeenten te bewegen om het sportconvenant te betrekken in de handhaving van de Wet Milieubeheer vergt van alle stuurgroepleden een grote inspanning. De hoeveelheid manuren is niet direct te schatten. Een en ander zou volgens ons binnen het bestaande budget moeten kunnen plaatsvinden.

- **Andere partijen laten toetreden in het convenant.** Door andere partijen te laten toetreden in de stuurgroep kan de stuurgroep van nieuw elan en impulsen worden voorzien om verder met het convenant te gaan. Denk hierbij aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) of het Interprovinciaal Overleg (IPO)

hetgeen misschien eenvoudiger maakt om gemeenten en provincies bij de uitvoering van convenant te betrekken. Daarnaast kan het ook zorgen voor nieuwe breed gedragen noties.

NADELEN

- Meer partijen zullen de toch al moeilijke besluitvorming binnen de stuurgroep verder bemoeilijken. Het is de vraag of VNG en IPO zich willen verbinden aan een op dit moment stroef verlopende convenantuitvoering.
- Het lijkt meer op een optie die in combinatie met andere activerende opties dient plaats te vinden.

GESCHATTE KOSTEN

Op voorhand niet aan te geven, maar waarschijnlijk kan deze optie gewoon binnen het bestaande budget worden ingevuld.

- **Stoppen met het convenant.** De stuurgroep is gedreven en heeft de wil er iets van te maken, maar door de heterogeniteit van de doelgroep en andere factoren waar de stuurgroep geen vat op heeft, lukt het niet. De intentie om er iets van te maken is er nog steeds. De meeste leden merken op dat alle alternatieven wel goed moeten zijn beschouwd en dat deze route in de eigen organisatie wel eerst teruggekoppeld zou moeten worden.

NADEEL:

Alle al gemaakte investeringen lijken dan enigszins voor niets te zijn geweest.

GESCHATTE KOSTEN:

Een eenmalig grote mailing naar alle deelnemende accommodaties en verscheidene berichten in vakbladen. Kan plaatsvinden binnen het huidige budget.

4

ANALYSE

4.1

ALGEMEEN

De situatie waarin het convenant zich bevindt is zeer precair. De oplossingen om te komen tot actieve participatie en de steun voor die oplossingen bij de leden van de stuurgroep liggen zeker niet voor het oprapen. De convenantpartijen zijn het erover eens dat het convenant en het plan van aanpak in huidige vorm geen begaanbare weg meer is. Op zichzelf lijken de partijen bereid te zijn om te praten over een eventuele wijziging van het convenant.

Ondanks tussentijdse bijsturing en diverse bijstellingen lijkt het huidige instrumentarium (informatievoorziening, ondersteuning en software) nog steeds onvoldoende toegesneden op de doelgroep. De vraag is of dit gezien het specifieke karakter van de sector kan veranderen.

De meeste accommodatiemanagers en stuurgroepleden geven aan dat zij niet zouden treuren indien het convenant stopt. Niemand wil echter de eerste zijn om deze steen in de vijver te gooien.

ACCOMMODATIES

De sportsector is zeker geen homogene groep, maar bestaat uit een hoeveelheid van kleine organisaties met weinig menselijke capaciteit en aanwezige kennis. Zij kunnen gezien hun smalle basis van opereren nauwelijks voldoen aan de vele verplichtingen (milieukeur, keurmerk veilig en schoon, etc). Het sportconvenant, met op zichzelf reeds vijf aandachtsvelden, valt daarin snel af.

Duidelijk is dat de meeste accommodatie deelnemen aan het convenant, omdat zij moeten van de overkoepelende organisatie waarin zij participeren en om met behulp van het convenant eventuele kostenbesparingen in de nabije toekomst te kunnen realiseren. Tot nu kost het convenant evenwel alleen maar tijd en levert deelname de accommodaties vrijwel niets op. Zo is de belofte van vergelijking tussen accommodaties nog steeds niet ingelost.

De invulling van het convenant door de Ecomaat wordt als moeilijk ingewikkeld en tijdrovend ervaren en voor het opstellen van een E&MP geven de accommodaties aan dat zij hiervoor de tijd en kennis niet hebben, terwijl zij niet de mogelijke opbrengsten van een E&MP zien.

Toch komen de meeste accommodatie met een aantal oplossingsrichtingen aanzetten, hoewel vrijwel alle accommodaties aangeven het niet erg te vinden als het convenant wordt stopgezet.

STUURGROEPNIVEAU

De huidige situatie is niet de situatie waarmee men verder kan gaan. De leden van de stuurgroep hebben een aantal voorwaarde voor voortzetting aangegeven, te weten:

- Er moet meer duidelijkheid komen;
- Het instrumentarium moet worden veranderd;
- De benodigde financiële middelen moeten worden zeker gesteld;
- Een breder draagvlak is vereist;
- Meer moet meer politieke aandacht voor het milieu komen.

Ook de leden van de stuurgroep kwamen met een aantal mogelijke oplossingsrichtingen. De eventuele oplossingen zijn onder te verdelen in twee categorieën. De eerste categorie is de kleine, meer marginale, oplossing. Deze categorie bestaat uit oplossingen die een klein onderdeel van het probleem aanpakken en die altijd in samenhang met andere oplossingen moeten worden geïmplementeerd. De tweede categorie oplossingen lijken de meer radicale oplossingen te zijn. Dit zijn oplossingen die de situatie in zijn geheel willen veranderen door de complete aanpak te veranderen. Alleen blijkt dat dit soort oplossingen over het algemeen niet binnen het bestaande huidige budget vallen, en (daarmee) op onvoldoende steun kunnen rekenen.

4.2 HET ONTBREKEN VAN 'CARROT' EN 'STICKS'

Het onderzoek naar het convenant en zijn werking laat duidelijk zien dat het convenant noch over zogenoemde 'carrots', noch over 'sticks' beschikt. Hiermee wordt bedoeld dat het convenant niet voldoende krachtig de accommodatie weet te verleiden tot deelname en dat het ook geen sanctiemechanismen in zich herbergt om de accommodatie tot deelname te kunnen verplichten. Zonder deze negatieve en positieve prikkels is een kosteneffectieve en actieve deelname van de gewenst grote meerderheid aan accommodaties volgens ons illusoir. Wij verbinden deze stelling aan de notie dat de sportsector erg groot is, heterogeen is en gekenmerkt wordt door organisaties met weinig armslag om convenantverplichtingen gemakkelijk op te vangen. Dat maakt morele druk of "aan het handje leiden" zeer lastig.

4.2.1 'CARROTS'

Wat zijn potentiële opbrengsten van convenantdeelname en waarom komen ze niet uit de verf:

- **Innerlijke bevrediging** voor de locatiemanager aangezien hij bijdraagt aan het milieu. Bijdragen aan het milieu wordt beschouwd als verantwoord ondernemen. Echter geeft aan dit gevoel reeds te hebben en ernaar te handelen, ook zonder convenantdeelname.
- **Vergelijkingsmateriaal.** Tot op heden (4 jaar na de start) is dit materiaal nog niet aangekomen bij accommodaties.
- **Gratis softwareprogramma met advies kostenbesparing.** Een meerderheid van accommodaties heeft ook na begeleiding moeite met het invullen, en vindt dat

er meer zou moeten worden geleverd (plannen, monitoringgegevens) dan teruggekregen wordt.

- **Bijdrage aan kostenbesparing.** Hoewel de accommodaties bijna allemaal inzien dat milieubesparing kosten kan besparen, komt dit in de praktijk onvoldoende duidelijk tot stand, omdat:
 - Het convenant hier op zichzelf niet veel aan bijdraagt. De besparingsuggesties in Ecomaat zijn volgens accommodaties vaak al bekend, of anders "in de markt" vrij beschikbaar (adviesbureaus, vakbladen, ondersteuning energiemaatschappij en benchmarkgegevens bij koepels/organisaties als Sportfondsen/Gran Dorado) en worden door de accommodaties ook zonder deelname aan het convenant wel gevonden.
 - Vaak blijkt dat voordat de accommodatie op een kostenbesparende maatregel kan overgaan er eerst een kostbare investering dient te worden gepleegd.
 - Daarnaast kan een accommodatiemanager de milieu- en energie besparende investeringen wel willen, maar is de accommodatiemanager helemaal niet degene die over dit soort investeringen in de accommodatie beslist. Het pand of de gehele accommodatie is vaak in eigendom van een overkoepelende organisatie zoals de gemeente die de investering ook moet zien zitten.

4.2.2 'STICKS'

Wat zijn de potentiële sticks en waarom komen ze onvoldoende uit de verf:

- **Een mogelijke straf** op het niet meedoen aan het convenant. Het convenant is op basis van vrijwilligheid. Een dergelijke straf is er niet.
- **Strengere wetgeving** wanneer het convenant geen succes wordt. Een dergelijk 'zwaard van Damocles' lijkt niet te worden voorzien en wordt op dit moment zeker niet zo beleefd bij de accommodaties.
- **Morele druk** vanuit de brancheorganisaties. Deze druk wordt van tijd tot tijd uitgeoefend, maar sorteert kijkend naar het resultaat (actieve deelname groot deel achterban) niet voldoende effect.
- **Een mogelijke derde partij** die convenantdeelname ondersteunt en bewerkstelligt. Bijvoorbeeld:
 - **Een gemeente** die in het kader van Wet Milieubeheer accommodatie vraagt en of dwingt tot convenantparticipatie en in het negatieve geval een milieu- en of exploitatievergunning heroverweegt. Dergelijke druk vindt op dit moment her en der (Utrecht, Gouda en Tilburg) plaats.
 - **De provincie** die actief toeziet op milieuverbetering. Dit vindt wel plaats, maar is vaak niet op de sportsector gericht, gezien de heterogeniteit van de groep.

4.3 RESUMEREND

Het is duidelijk dat het convenant voor een belangrijke keuze staat: Aan de ene kant de optie om het sportconvenant in een verbeterde versie te laten doorgaan. Dit vereist een drastische aanpassing van het convenant en diens instrumentarium, daarover lijkt iedereen het eens.

Over de voorwaarde voor een eventuele voorzetting lijken meeste het ook wel in min of mindere mate het eens te zijn: Meer duidelijkheid, meer 'carrots' en 'sticks', meer draagvlak, meer toegevoegde waarde, meer financiële middelen, meer deelnemend accommodaties en ander instrumentarium.

Aan de andere kant is er de optie om het convenant stop te zetten. Helder is dat het convenant in zijn huidige vorm niet oplevert wat het zou moeten opleveren. Vele veranderingsvoorstellen van het convenant zijn de afgelopen jaren reeds de revue gepasseerd. Geen van de suggesties lijken echt in staat om financieel verantwoorde, qua rendement zekere, en voldoende gedragen oplossingen te bewerkstelligen. Het ligt ook niet aan de hoeveelheid gepresenteerde oplossingen, maar aan deze uitgangsvoorwaarde voor het goed behoorlijk kunnen uitvoeren van het convenant.

Bijna aan alle van de geformuleerde voorwaarden blijkt een groot gebrek te zijn:

- **Gebrek aan 'carrots' en 'sticks'**. Het belangrijkste verleidingsinstrumenten van vergelijkingsmateriaal laat te lang op zich wachten om nog enige kracht te bezitten en de ideeën voor kostenbesparingen hadden de accommodatie ook zonder het convenant wel bemachtigd. Deelname aan het convenant is geheel vrijwillig, zodat actieve deelname niet kan worden afgedwongen.
- **Gebrek aan draagvlak**. Geen van de gesuggereerde oplossingen lijken in de praktijk over voldoende draagvlak of de benodigde financiële middelen te beschikken. Vrijwel alle stuurgroepleden, maar ook veel accommodaties geven aan dat stopzetting van het convenant voor de eigen organisatie uiteindelijk geen probleem vormt.
- **Gebrek aan financiële middelen**. Het ziet er niet naar uit dat er tot een werkelijke verandering van instrumentarium van het convenant kan worden gekomen, omdat dit eenvoudig niet binnen de bestaande budgetten valt. Bovendien geldt dat het budget vanaf 2006 belangrijk vermindert. De veel besproken één op één benadering is duurder dan de huidige beschikbare financiële middelen.
- **Gebrek aan toegevoegde waarde** van het convenant. De accommodaties zijn ook zonder het convenant op zoek naar milieu en energiebesparende maatregelen, omdat deze maatregelen in de praktijk voor een accommodatie een kostenbesparing met zich mee kan brengen en de accommodaties zich toch al moeten houden aan wet en regelgeving op het gebied van het milieu.

Naast dit alles kan men zich afvragen of de kosten van het sportconvenant nog tegen de baten opwegen.

BIJLAGE

LIJST VAN GEÏNTERVIEWDE PERSONEN

Accommodatie gesprekken:

1. De heer Beren, Emergohal, Amstelveen
2. Mevrouw de Vries, Sporthallen Zuid, Amsterdam
3. De heer Pouw, Sportfondsen zwembad Poelmeer, Oegstgeest
4. Mevrouw Cremer, Trainingshal Sprekelaar, Apeldoorn
5. Mevrouw van de Ende, Zwembad De Lansingh, Krimpen ad IJssel
6. De heer Vliegheuis, 't Wooldrik, Borne
7. De heer Meijer, Sportfondsen IJsselstein BV/Zwembad de Hooghe Waerd, IJsselstein
8. De heer Koekoek, Gemeente Gouda, Gouda
9. De heer Pont, Zwembad de Veur, Zoetermeer
10. De heer Smit, Kustijsbaan De Vechtsebanen, Utrecht
11. De heer van Nek, Zwembad Akwamarijn, Zaltbommel
12. De heer Reedijk, Sportfondsen Delft BV en Zwem- en Squashcentrum Delft, Delft
13. Mevrouw Welzenis, Zwembad de Windas en Sporthal Oostmeer, Berschenhoek
14. De heer Scherpenisse, Zwembad de Windas, Berschenhoek
15. De heer Dijkman, Zwembad De Lieberg, Hilversum
16. De heer van Diest, Recreatiecentrum Muiden BV
17. De heer Collignon, Sporthal Olympus en Zwembad het Keerpunt, Zoetermeer

Stuurgroepgerelateerde gesprekken:

1. De heer Coppes, LC, Arnhem (voorzitter stuurgroep)
2. Mevrouw Koot, LC, Arnhem
3. De heer Verstand, Recron, Driebergen
4. De heer Euverman, VKN, Eindhoven
5. De heer Roelsma, NOC*NSF, Arnhem
6. De heer van der Vight, SenterNovem, Utrecht
7. De heer Hutjens, SenterNovem, Utrecht (opdrachtgever evaluatie)
8. Mevrouw Oudshoff, Ministerie van EZ, Den Haag
9. Mevrouw Agterberg, Ministerie van VROM, Den Haag
10. De heer Keij, Ministerie van VWS, Den Haag